

משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי

יד יצחק ברצבי

פרשה ארץ ישראלית ואתחנן

אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה - אֲדַמֶּת הַקֹּדֶשׁ טַבְּרִיָּה

מאת: תליה זיסקין

כי חידוש היישוב היהודי בגליל הוא פתח לימות המשיח ולגאולת העם היהודי כולו. כחלק מפעולותיו לחיזוק היישוב, הקים את בית הכנסת 'עץ חיים' שנקרא על שם אחד מספריו. בית הכנסת חרב ברעידות האדמה בשנים תק"ט (1759) ותקצ"ז (1837) ובשיטפון של שנת תרצ"ד (1934), ובכל פעם הוקם מחדש. מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט עיכבו את מלאכת שיקום בית כנסת, והוא שוקם לאחרונה בשנת התש"י (1949).

המבקרים בטבריה כיום יכולים לראות ממצאים ארכאולוגיים קדומים, ביניהם ממצאים בני אלפיים שנה, ואתרים חדשים רבים. נוסף עליהם אפשר גם לפגוש את טבריה של המאה ה-18 שעליה שורר דוד חסין: שרידי חומת העיר הפזורים ברחבי העיר, קברי הצדיקים ששופצו בעשורים האחרונים ודמותו של רבי חיים אבולעפיה, בקברו בבית הקברות הישן ובבית הכנסת 'עץ חיים'.

משה לא יכול לנחול את הארץ עם בני ישראל, ומבקש לפחות להיכנס ולראות אותה. **אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה, אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן; הֲהִיא טוֹבָה הֲזֵה וְהַלְבַּנֵּן (דברים ג, כה).** בקשתו זו נענית באופן חלקי, **עֲלֵה רֹאשׁ הַפְּסֶגָה, וְשֵׂא עֵינֶיךָ יַמָּה וְצַפְנָה וְתִמְנָה וּמִזְרְחָהּ וְרֹאֶה בְּעֵינֶיךָ: כִּי לֹא תֵעָבֵר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה (דברים ג כו-כז).** בפרשת 'זאת הברכה' עולה משה לפסגת הר נבו, ומשם הוא רואה את אתרי הארץ השונים.

לאורך הדורות כתבו רבים על רצונם לראות את ארץ ישראל, ארץ הקודש, את עריה ואתריה השונים ולבקר בהם. אחד מהם היה רבי יהודה הלוי בפיוטו 'ליבי במזרח': **יִקַּל בְּעֵינַי עֵזֶב כָּל טוֹב סַפְרָד, כְּמוֹ / יִקַּר בְּעֵינַי רֹאוֹת עֲפֹרוֹת דְּבִיר נֶחֱרָב.** אחרים - נוסעים, מבקרים ועולי רגל - הצליחו לממש את רצונם, הגיעו לתור את הארץ וכתבו על אודות קורותיה ואתריה.

מילותיו של משה רבנו בבקשתו לראות את הארץ, העניקו השראה לדוד חסין, מגדולי משוררי מרוקו במאה ה-18, בפיוט שכתב: **אוֹחִיל יוֹם יוֹם אֶשְׁתָּאֶה תְּמִיד עֵינַי צוֹפִיָּה / אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֲדַמֶּת קֹדֶשׁ טַבְּרִיָּה.** הפיוט מתאר את טבריה של המאה ה-18 **נְעֻמָּה יְשִׁיבְתָּה גַם טוֹבָה רְאִיתָה / יָם כְּנָרֵת חוֹמָתָה שְׁפֹהָ הָעִיר בְּנִיָּה, ועוסק בעיקר בתיאור גדולי ישראל הקבורים שם **יִשְׂרָאֵל בְּלוֹבוֹתָם נָחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם / בְּתוֹכָהּ קְבוּרָתָם כְּלָם בְּנֵי עֲלִיָּה.** ביניהם רבן יוחנן בן זכאי, רבי עקיבא, רבי חייא, רבי מאיר, רבי יוחנן, רב הונא, רב כהנא, רב ירמיה, ונוסף עליהם הרמב"ם. מלבד המתים, מתאר רבי דוד חסין את רבי חיים אבולעפיה. **בְּרָם זְכוֹר לְטוֹבָה הֲרַב נִיהוּ רַבָּא / עֵץ חַיִּים שָׂר הַצָּבָא מִמְשַׁפַּחַת אַבּוּלְעִפְיָא [...]** חֲדָשׁ הָעִיר שְׂכַלְלָה חוֹמָתָה וְגַם חִילָה / בֵּית מִדְרָשׁוֹ כְּלָפְלָה כָּל יָמָיו אֲשֶׁר הָיָה.** בשנת ת"ק (1740) הזמין דאהר אל עומאר, שליט הגליל, את רבי חיים אבולעפיה להיות רבה של העיר טבריה ולחדש בה את היישוב היהודי. הוא מילא תפקיד משמעותי זה במשך ארבע שנים עד לפטירתו. הוא נטמן בבית העלמין הישן בדרומה של העיר. רבי חיים אבולעפיה האמין

לעיון נוסף

- סער ערן וקורן עפרה, "טבריה: אלף השנים האחרונות - מן התקופה הצלבנית ועד המאה העשרים", בתוך: מירון אייל (עורך), הכנרת וכל נתיבותיה, ירושלים 2010, עמ' 132-133